

val se ne more do smerti izstradati, ali postaviti si v namen življenja, da hoče čedalje več vedeti in zmoči (zmagati). Ker je človek zmožen dušne prostosti, ker božjo voljo, od katere zavisi, sam iz sebe lahko voli, in v Bogu lahko prost postane, ker stvarjenemu svetu po božji volji gospodari, tako je odgovoren za svoje dejanje in nehanje. Žival ne zna prevdarjati. Človek pa poterjuje svojo vrednost, svojo ceno ravno s tem, da se zaveda kot ud božjega kraljestva. Po kerščanskih nazorih je tedaj človek neprecenljive cene, kar se tiče njegovega rodu, njegovega bistva, razmerja do stvarjenih reči, združevanja z Bogom, njegovega namena in nekdanjega veličastva, ako živi po namenu stvarnika. Ako ima pa človeško telo prednost nad vse stvarjene reči, ako je več od njih vreden, ne sme tedaj postati njim služno. Človeško telo je pa še bolj imenitno zaradi tega, da je Sin Božji njegovo podobo na-se vzel. To še veliko bolj žlahnuje naše telo, tedaj pravi apostol: „Poveljujte in nosite Boga v svojem telesu“. Ako je pa že telo tolikanj imenitno, koliko več vredna je človeška duša; njena velikost je v resnici neizvedljiva. Dosihmal še to brezno ni odkril modrijanov nihče, niti ni izrekel višje misli od človeške duše, kakor kerščanska vera. Ne dá se izreči, kaj premore duh človeški in kaj je že doveršil; neizrekljiva je tedaj njega vrednost. Iz tega vzroka je zguba na duši večji zleg, kakor pogin vseh vidnih stvari. Iz cene, katero je Bog za dušo dal, se da sklepati na njeno imenitnost. In zato je pa tudi Jezus rekel: Kaj pomaga človeku, ako ves svet dobi, na svoji duši pa škodo terpi. Iz tega pa tudi pride, da dušo varujejo najbolj čisti duhovi.

Taki nauki naj se otrokom globoko vtisnejo, potem bodo sami sebe in druge spoštovali. Prilike za to ne manka, ali pri zgodbah sv. pisma ali tudi sicer. Dobro je, ako rečemo otrokom ponavljati take ali enake stavke: Na svojem in na bližnjega telesu bom spoštoval podobo Božjo, nikdar ne bom kaj tacega storil, da bi skrunil to podobo, marveč modro jo hočem pripravljati na to, da bode enkrat poveljučana.

Anton Umek Okiški.

II.

Da zlata zvezda narodne svobode
Sloveniji pokaže rajski svit,
Da stopi med osrečene narode,
Da cvet požene v slavi vekovit:
Zató junaški broj se trudil bode,
Ki plamen svetlih zvezd mu je odkrit,
V zvestobi in ljubezni se ne gane,
Dokler bolj mila doba ne postane!

Tako je po Slov. Glasniku zv. X. št. 1 Okiški stanovitven v zvestobi in ljubezni do Boga in domovine sklenil svoj „Glas o novem letu 1874“ — v Pesm. ponatisnjen str. 71—73; v št. 2 nahaja se prepomenljiva „Bog in narava“ — v Pesm. str. 39—42; št. 3 „Gazele“: I. Ko zorin svit na zemljo žarke lije in II. Na nebu svitile zvezde zamigljajo — luna sije — v Pesm. str. 79. 80.; št. 5 „Upanje“ — ostalo v posodici Pandorini — v Pesm. str. 25. 26. — L. 1865 bere se v št. 5 pripovedna: „Morska roža“ — v Pesm. str. 150. 151.

Kar je opéval Okiški v pesmi „Bog in narava“, to je popisal ob kratkem jako ljubo v spisku „Narava“ v Koledarček družbe sv. Mohora l. 1864 str. 59—63, kjer kaže, kako je narava učila človeka nekdaj, kako mu pomaga v napredovanji še sedaj, kako koristno in zanimivo je znanje o naravi, pa tudi blagor njemu, ki ni zaostal v tej zadevi. „Toda natančno seznaniti se z vsem, kar se tiče narave, pravi ondi Umek, to je jako težka naloga; življenje je kratko, uka pa preobilno veliko; tudi možje, ki se celo življenje urijo v učenosti, imajo zmirom dosti opraviti, in ako pojde tako dalje, koliko se bodo le še zanamci imeli učiti! — Pa tebi, predrago slovensko ljudstvo! tudi ni treba pečati se z vsem, s čimur se pečajo učeni. Koristno pa ti bode, da se s časom, ko ti bo narodna zavest draga lastnina, ko se bolj seznaniš s poglavitnimi rečmi narodne omike, natančneje ogledaš tudi po lepi naravi, ter se vzraduješ njenih zakonov, ktere ji je zapisala premogočna roka Božja, ter jih človeškemu umu dala odkriti. Blagodušni tvoji boritelji, ki ti budijo domorodno zavest, in ti pripravljajo dušne omike na prvi stopnji, skerbili bojo, da ti s časom tudi v tej zadevi posijejo lepši dnovi, le ne pozabi, da današnji čas kliče: naprej!“ —

Popolnoma v tem smislu je dopisoval A. Umek tudi l. 1864 z Dunaja v Zg. Danico na pr. l. 22, kjer obžalovaje smert verlega pesnika J. Bonača hvali Danico, da skerbno prinaša le to, kar v prid utesne biti Slovencem. Tako moraš ravnati, ker ti si cerkven, klerikalen, ali kakor bi rekli naši omikanci — ultramontansk list. Sicer ti ne nagajajo še tako, kakor se godi tvojim dunajskim bratom in sestram, ki se poganjajo za naj svetejši reč. „Huji, se vé da, kakor vse take zabavljice, piše Okiški str. 23 dalje, je duh sedanje — neprave omike, ki se tolikanj razodevlje v dereči žurnalistični reki. Preobilno število današnjih učenjakov je, ki hočejo da človeška bistrournost ima nad vse obveljati, kratko rečeno: vera je po njih mnenji nevednost, in marsikaj, kar je z verstvom sklenjeno, to je tmina in neumnost ter prazna vera. Kdo bi se pa tudi temu preveč čudil, saj je napuh prvi in naj stareji zmed vseh pregréh. Ali strašna je v napuhu slepota, naj strašnejši pa je padec njegov. Kako je to, da Renanci tako očitno lažejo vpričo celega sveta in njegove zgodovine? Zato, ker je meso slabo,

duh pa — žalibog! popolnoma nevoljan in serce čisto popačeno. Tedaj, premila Danica! skušaj, da se v veri ohrani narod slovenski. Sprelep dar nebeški je bistrournost, blaga je učenost, ali ako ta hoče prvo povzdigniti na verhunec, in nima više meje v veri, gorjé, potem ni več sreče in blagoslova". —

Tako resnično in modro pravi str. 40 omenivši tedanje vojske: „Toda pustimo politiko, ki ni naš posel; prijatelj Pust se nam je zopet oglasil, poreden in muhast je kot po navadi, tekó pa mu že zadnji dnevi, popečajmo se nekoliko ž njim! Po podobi znan mi je ta junak samo iz pratike, in ker ga sicer še nikjer nisem vidil osebno, moram verjeti, da je „dobro zadet;“ značaj njegov pa je tako splošno znan, da ga ni treba popisovati. Vé se tudi, da mu je bitje enako nekdanjemu Bahu, in dasi nimamo njegovega rodoslovja, vendar morebiti ni napačno terdití, da je iz Bahove hiše. Častijo ga po širokem, vterjene šege se ne opusté iz lepa, ali češčenje mu je dvojno. Bodi si kdor koli, svečenik ali posvetnjak, poštenih in neškodljivih veselíc ne zavida človeštvu. Ali kakor je spačena omika zašla v raznem oziru, tako posebno v nekterih pustnih veselícab. V tem tudi dunajsko mesto ni zaostalo, nekteri mu zastran tega v novejem času že celó večo slavo dajejo, kakor Londonu in Parizu. Se vé da slava taka z žalostjo serca polni pravim človekoljubom, in posebno v tem času velja: *beatus ille, qui procul negotiis urbanis!* Res je, da zanjke zapeljivosti so nastavljene povsod, toda prilike so različne in po okolnosti so popolnoma skrite pasti. Več kakor vse drugo pa dela dan danes slaba in pomankljiva odreja. Da si nekteri starši veliko prizadevljejo, da bi prav izgojili svoje otroke, vendar prepogosto bolj merijo na um kot na serce. Ali kaj pomaga tudi naj bistreji duh brez blazega serca, brez lepe in pazne vesti? Brez tega se ne dá hoditi po pravi poti. Prerado se tudi godi, da se mladosti ne daje pravega okusa za lepo in dobro; od tod izhaja, da čedalje bolj se pogreza v vsakdanje bedarije. Nar bolj obžalovanja vredna je mladina, ki ne dobiva nikakoršne odreje, in vzlasti, ako potem zaide med ostudne druhalí; zgubljeni so taki, ker nimajo orožja, da bi se branili.“ —

V l. 8 str. 63 je 24. svečana z Dunaja A. Okiški pisal tole: „Ni še davno, ko me je neko nedeljo zgodaj zjutraj poprej kot druge kratí iz predmestja želja gnala v notranje dunajsko mesto. Spremljal me je prijatelj Miroslav in urno sva korakala po križevatih ulicah. Zor je bil že napočil na jutru, vendar v mestu še ni bilo belega dné, berlele so pa plinove luči. Bil je popred sneg pobelil ravnine, tudi dunajske strehe so bile odete ž njim; tisto jutro pa je potegnil jug, zato so z visocíh streh mogočno germeli plazovi, mogla sva hoditi po sredi, sicer bi nama bil pinče potolkel. Vprašali pa boste, česa sva iskala. Berž vam povém. Hotla sva priti k sveti maši, da bi čez dan boljše muzam služila. Bila

je ura pet, pa več cerkev je še bilo zapertih, šla sva tedaj v naj slavnije dunajsko svetišče, v Štefanovo. Kmaló je zvonček zapel in Božji služabnik stopil pred véliki oltar. Spravila sva se v klop, sej je bilo dosti prostora; le tam pa tam je sedela kaka zašlarana gospá, sem ter tje stal resen možak; pa kolikor jih je bilo, brala se jim je prava pobožnost na obrazih in védli so se, kot se spodobi v tako svetem kraju. Po sveti maši je stopil duhoven na leco in zaklical: „Sin Davidov, usmili se me!“ — Približevali so se ljudje iz zatemnelih kotov velikanske cerkve poslušat svete blagovesti. Bilo jih je malo in zdelo se mi je, kot bi otroci privreli k očetovi mizi, ko jim jame kruha deliti. Poslušal — gledal sem, in prešinila me je mila otožnost po beli Ljubljani. Ko sem tam prihajal, bodi si v katero koli cerkev zgodaj ali pozno, kako je bilo vse živo in polno. Blagor Slovencem, ako v pravem namenu ostanejo večno v taki slavi!

Iz povedanega pa ne smete sklepati sploh o dunajski živi veri. Že sem bil menda enkrat omenil, da je tudi tukaj še pri mnogih pravega duha, in se po priliki tudi nahajajo polne cerkve. Vendar hrepenenje po večnem kraljestvu se ne razodevlje tako, kakor se razstavljajo zemeljske lepотиčja in izdelki časnega blagostanja. V našem velikem mestu znajo prodajavci posebno mikavno razstavljati svoje reči, hočejo jim kar življenje vdihovati, da bi same govorile željnim očem in polnemu žepu: kupi me! Tu se za velikansko šipo estetično obrača voščena slika, ozaljšana kot kraljeva nevesta ter pravi memogredočim: moj gospod ima še mnogo enacega blaga, hodi k njemu. Tam se v svitem kolobaru sučejo zlate ure in nenehoma tekljajo: tik tek — naprej. Drugje so v zelenih vencih zapleteni rumeni zlataki, vmes so srečke, in našemljeni možički plešejo s figurami v sredi, kot bi vriskali: Sreča te išče, kupi srečko in rajal boš kakor mi. In tacih igrač je še veliko. Kaj bi se neki mi iz tega učili? Morebiti, da se dobre reči same hvalijo. Naj bo tak, ali menil bi še kaj drugega. Tudi slovenska domovina ima dokaj lepega in dobrega, pa po mnogo rečeh premalo sega celó domače ljudstvo. Evo tedaj: javni glas naj modro in previdno še bolj ko zdaj spravlja na dan koristno blago, ki ima vterjati časno in večno srečo slovenskega naroda. — Bog vas živi, dokler se spet ne vidimo!“

L. 14 str. 111 pisal je na pr.: „Mnogo reči se je že zgodilo in spremenilo, kar nisem pisal Danici, dasiravno je tega še le malo tednov. Posebno politikarji so imeli dosti građiva za dolge in široke sestavke, sej se povsod z neznansko silo vertí vreteno naj noveje zgodovine . . . Tudi na Dunaji je vsaki dan kaj važnega, toda ako premišljam, kaj bi razveselilo bravece „Zg. Danice,“ težko me stane dobiti prijetnega blaga. Kaj bi vam pravil, da je zdaj ta, zdaj uni samomorivec skočil v Donovo, da je danes nekdo po nepošteno prišel na boben, da so včeraj tu po-

kradli, tam poropali itd., ker taci žalostnih primerljejev se nikjer ne manjka; kjer pa je toliko ljudstva vsake baže skupaj kakor tukaj, tam je tudi naj več nemilih prikazni itd.“ —

V l. 22 je o počitnicah iz pod Kuma za Savo sporočil Danici žalostno prigodbo v nov izgled, kako hude nasledke rodi ponočevanje. „Mnogo lepih navad in lastnosti ima ljudstvo slovensko, pravi na zadnje, ne manjka se mu pa tudi slabih ne, in ponočevanje je gotovo naj gerša in nevarniša razvada. Da bi si pač zapomnili mladi ljudje, ko jih tolikrat svaré duhovni, starši in pametni prijatli!“ — L. 35 se pripoveduje, kako je nekdanji šentjurski fajmošter g. Jernej Rejic v Račji obhajal zlato sv. mašo, in ondi je str. 286 ponatisnjena tudi pesem, katero je A. Umek zložil in na Dunaji dal tiskati v imenu šentjurskih farmanov, kateri mu želijo pregoreče: „Bog daj veselja Ti in sreče — V najlepši méri tu in tam!“ —

„Žalostno slovesnost smo včeraj obhajali dunajski Slovenci, piše pa v Novice 1865 l. 21. Ni še dolgo, kar je umerl M. Derbič, učenec zdravstva v 4. letu, včeraj pa smo pokopali Antona Ogrinca, pravoslovca v 2. letu, bratranca Viljelmovega.“ In popisavši bolezen, smert in pogreb postavil je Okiški v Novicah naslednji

Spominek na prijatlov grob.

Padala je merzla slana
Na pomladnji tvoj obraz,
Stiskala te smertna rana,
Rahli je govoril glas:

»Z Bogom, vi prijatli mili!
Z Bogom, moj slovenski dom!
V tuji bodem spal gomili,
Dokler spet se zbudil bom.«

»Dragi oče! mila mati!
Sestra! dajem vam rokó.
Al preveč nikár jokati,
Vsem osoda taka bo.«

»Lepše solnce unkraj sije,
Tam ne seka smertni meč,
V krogih rajske harmonije
Ne bo solz — ločitve več!«

V zoru poznem glas izgine.
Z Bogom, dragi! mirno spi.
V krilu lepše domovine
Spet dobé te žalostni!

Dopisi in novice.

Iz Št. - Jurja pri Celji. Učiteljsko društvo za slov. Stajar je imelo 5. t. m. pri »belem volu« v Celji svoj drugi redni občni zbor, katerega se je okoli 70 učiteljev vdeležilo. Tudi Koroški in Kranjski učitelji so bili tu zastopani.

Predsednik g. Lapajne ob $\frac{1}{2}$ 10 uri v ličnem ogovoru pozdravlja naše, otvori skupščino, in v kratkem tudi naslikuje delovanje društvenega odbora, kateri je v treh pravilnih sejah in večkrat tudi v bolj skróčenem številu zbran, posvetovaje se o važnih predmetih, koji bi mogli blagostanje našega društva krepiti, razvijal svojo delavnost. Iz blagajnikovega poročila smo čuli, da je